

In gesprek over afscheid

Miriam Hoogendijk- van Aalen en Ineke Koelman
Beiden verpleegkundig longconsulent en student verpleegkunde aan Hogeschool Rotterdam
Opdrachtgever: M. van Meggelen.
Begeleidend docent: M. Fagirzada.
Duur onderzoek: 30 maart – 15 mei 2022

Aanleiding en probleemstelling

Aanleiding

De polikliniek longgeneeskunde van Franciscus heeft het Zorgpad Palliatieve Zorg bij COPD geïntroduceerd. De volgende vier dimensies staan centraal in dit zorgpad: fysiek, psychisch, sociaal en spiritualiteit/ zingeving.

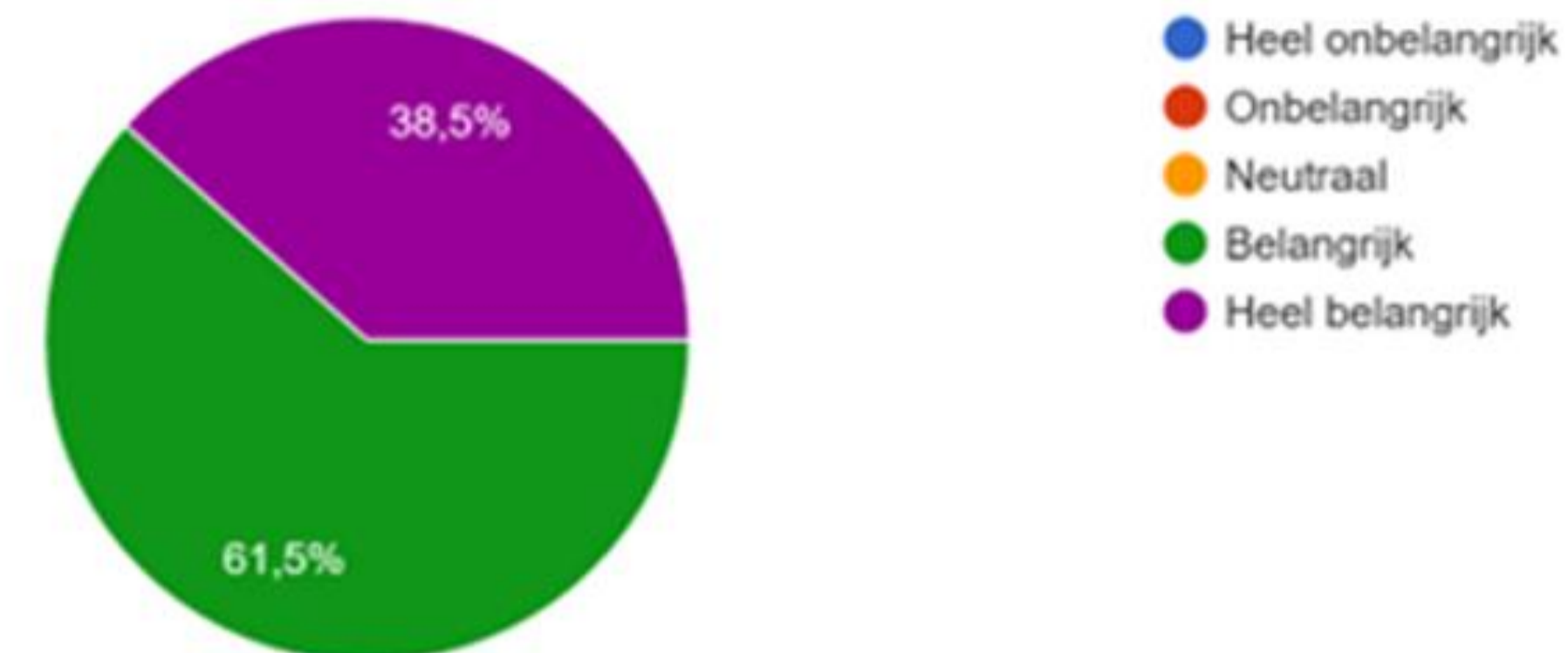
Naar aanleiding van de introductie van het zorgpad krijgen de longverpleegkundigen een gerichte taak in de begeleiding van COPD patiënten in de palliatieve fase. Zij stellen een individueel zorgplan op met de patiënt en diens naasten.

Resultaten

Thema afscheid

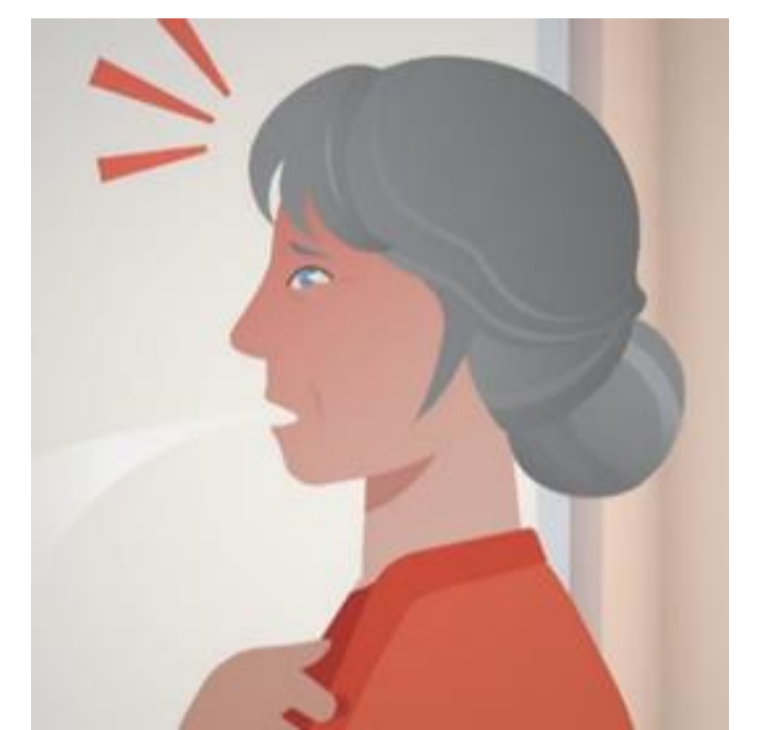
De respondenten in dit onderzoek vinden 'afcheid' een belangrijk thema binnen het domein spiritualiteit/ zingeving.

Aandachtspunten bij COPD

Ongeveer de helft van de respondenten kent aandachtsgebieden die in het bijzonder gelden voor COPD in de palliatieve fase als het gaat om het bespreken van het thema afscheid.

Hierbij geeft de helft aan dat benauwdheid en angst om te stikken specifiek kunnen zijn voor patiënten met COPD.

Hulpmiddelen

De meeste respondenten maken geen gebruik van hulpmiddelen of modellen om informatie te verkrijgen/ vast te leggen. Als informatie vastgelegd wordt gebeurt dit altijd in naslag.

Vraagstelling en Doelstelling

Welke gespreksvaardigheden kunnen de longverpleegkundigen van Franciscus gebruiken bij het bespreken van het thema afscheid met patiënt en diens naasten, ten behoeve van het opstellen van een individueel zorgplan, in de palliatieve fase van COPD?

Probleemstelling

De longverpleegkundigen krijgen nu te maken met de genoemde vier dimensies maar zij hebben geen ervaring met het voeren van zingevingsgesprekken.

Doelstelling

Per 1 oktober hebben twee longverpleegkundigen van Franciscus kennis van gespreksvaardigheden welke kunnen helpen bij het bespreken van het thema afscheid met patiënt en naasten, ten behoeve van het opstellen van een individueel zorgplan in de palliatieve fase van COPD, met als doel deze kennis over te dragen aan het hele team longverpleegkundigen van Franciscus.

Conclusie

Literatuuronderzoek

Om een zingevingsgesprek te voeren is het van belang dat de zorgprofessional beoordeelt of deze wel in staat is om dit gesprek te voeren. Een zingevingsgesprek kan namelijk ook bij de zorgprofessional (emotionele) reacties oproepen. Hierom is het belangrijk dat de zorgprofessional zich bewust is van datgene wat zich in de eigen innerlijke ruimte afspeelt.

Besproken dient datgene te worden waar de patiënt en naasten het over willen hebben. Gesprekstechnieken die hierbij toegepast kunnen worden zijn herhalen, erkennen en beamen, vragen stellen, doorvragen, gevoelsreflecties geven en parafrazen maken. Hiernaast is het belangrijk om te reflecteren op non-verbaal gedrag.

Enquête

Respondenten in dit onderzoek vinden het domein spiritualiteit en zingeving belangrijk. Er wordt ook aandacht besteed aan het thema afscheid. Er wordt meestal geen gebruik gemaakt van het begrip innerlijke ruimte. Er wordt weinig gebruik gemaakt van meetinstrumenten en modellen.

Vervolgonderzoek

In het kwalitatief onderzoek dat hierop volgt, zal de nadruk liggen op de vraag welke gespreksvaardigheden gebruikt kunnen worden als aanvulling op de gesprekstechnieken die hierboven genoemd zijn.

Methode

Na een literatuuronderzoek is er voor gekozen 'mixed methods' onderzoek te verrichten. Eerst is kwantitatief onderzoek verricht met behulp van enquêtes om erachter te komen in hoeverre zorgprofessionals binnen Franciscus in de praktijk brengen wat de literatuur over het thema afscheid beschrijft.

Vanaf september 2022 wordt een kwalitatief onderzoek verricht met als onderzoeksvorm het interview om dieper in te gaan op de gespreksvaardigheden die hierbij gebruikt worden.

Bronvermelding

Integraal Kankercentrum Nederland. (2018, 30 september). *Rol zorgverleners: B: Begeleiding*. Pallialine. Geraadpleegd op 28 maart 2022, van https://www.pallialine.nl/index.php?pagina=/richtlijn/item/pagina.php&id=41857&richtlijn_id=1081&tab=4

Long Alliantie Nederland. (Z.d.). *Omgaan met kortademigheid bij COPD* [Video]. Geraadpleegd op 3 mei 2022, van <https://vimeo.com/664266827/71c5685623>

Van Esch, S.C.M., De Vries, H., & Van De Kreeke, J.J.S. (2014). *Recepten voor een goed gesprek. Communicatie in de medische praktijk*. (5e geheel herziene uitgave). Afdeling Medisch Psychologie VU medisch centrum. Geraadpleegd op 27 maart 2022, van <https://palliaweb.nl/getmedia/52810393-d15c-4c56-99ac-d387931f30ef/Hfd-23-Gespreksvoering-in-de-palliatieve-zorg.pdf>

Van Meggelen, M., Kraak, W., & Boot, E. (2022). *Zorgpad Palliatieve zorg bij COPD*. Franciscus.

Fatusch Productions. (z.d.). *E-Learning: De zin van zingeving: Sensitief werken met religie en levensbeschouwing, 2020*. Geraadpleegd op 15 mei 2022, van <https://www.fatusch.nl/expertise/e-learning-de-zin-van-zingeving-2020/>